

В. В. Микитенко,

доктор економічних наук,

ORCID 0000-0002-8212-9777,

Інститут економіки природокористування
та сталого розвитку НАН України, м. Київ

МЕХАНІЗМ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНИХ ФОРМ УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ ПРОСТОРОВИМ РОЗВИТКОМ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. У новітній економіці XXI століття, фактично, економіці сталого господарювання, природні ресурси виступають не лише як елемент товарного виробництва, але й як складова розвитку будь-якого суспільно-економічного утворення, що вимагає відповідної інституціоналізації природно-ресурсних відносин. На цьому й наголошено, зокрема у матеріалах історичного саміту «Ріо+20». Це важливий міжнародний документ, який наголошує на тому, що інституціоналізація господарського процесу в частині природно-ресурсних відносин є невід'ємною частиною такої інноваційної економіки та однією з головних передумов подальшої розбудови суспільства сталого розвитку – стійкого екологізованого виробництва, збалансованого споживання та справедливого розподілу. Перспективна господарська система, стрижнем якої виступає така інноваційна економіка, є перш за все інституціональною. Постнекласичний підхід до оцінки економічних явищ надає інституціональному аспекту особливого значення, визначаючи його як елемент, що обумовлює високоефективні системні зв'язки, а також забезпечує саморозвиток, самоорганізацію та фактично – автономне забезпечення сталості господарського через відповідно інституціоналізовану систему природно-господарських відносин. У цій відповідності необхідно зазначити, що інституціональний аспект охоплює широке коло складних наукових питань – корпоратизації природно-ресурсних відносин, оцінки та капіталізації ресурсів, управління природокористуванням в умовах децентралізації, створення сучасних інститутів високоефективного господарювання в природно-ресурсній сфері, обґрунтування і впровадження відповідних економічних, адміністративних фінансових та організаційних механізмів використання й охорони природних ресурсів із залученням інструментів із *публічно-приватного партнерства* (ППП).

При цьому, насамперед: а) в якості першого генерального напрямку інституціональних перетворень, необхідно зосередитися на формуванні механізму інституціоналізації публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком України (напрямок пов'язано із виконанням цілої низки взаємопов'язаних завдань, першим з яких є наукове обґрунтування господарських режимів сталого вико-

ристання природних ресурсів згідно до ідентифікованих стратегічних домінант територіального розвитку); б) другим завданням є розробка організаційно-правових, економічних, інноваційних технологічних, технічних, та інших рішень, що забезпечують раціональне природокористування на основі обробки відповідних масивів інформаційних даних; в) третє завдання у площині інституціоналізації – полягає у науковому забезпеченні діяльності органів державного управління, насамперед стосовно вдосконалення існуючих та розробки новітніх механізмів регулювання природокористування і розвитку правової бази відносин влади і бізнесу, застосовуваних як інструментарій забезпечення сталого просторового розвитку; г) четвертим завданням є моніторинг процесів просторового розвитку, стану публічно-приватних взаємодій, характеристик природно-ресурсного потенціалу, вивчення природи ризиків, що виникають, розробка високоефективних механізмів, методів і засобів забезпечення безпеки сталості розвитку просторових утворень із урахуванням інтересів усіх зацікавлених сторін, особливо у провадженні квазі-приватизаційних процесів. Проте, усі ці завдання можуть бути реалізовані лише за умов їх включення у процеси реальної економіки, в якій нині панують «капітальні» відносини через активізацію співпраці влади, бізнесу і населення як єдиної системи в межах виконання п'ятого завдання – тобто, створення високоефективної платформи взаємодії усіх економічних агентів, що приймають участь у процесі природокористування в самому широкому розумінні, включаючи насамперед сферу публічного управління використанням і охороною природних ресурсів, взаємодією органів влади і бізнесу, фінансову діяльність у цій сфері, систему екологічного моніторингу, взаємодію з населенням як кінцевим споживачем продуктів і послуг тощо.

Аналіз публікацій за визначеною темою. Теоретичним, методологічним та концептуальним проблемам формування механізму інституціоналізації публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком присвячено низку наукових праць, зокрема, В. Балашова, І. Бистрякова, В. Голяна, О. Іващенко, Д. Клинового, І. Лицура, Н. Новікова, М. Хвесика та інших [1; 2]. Визначення напрямів формування і запровадження публічно-приват-

них форм регулювання техногенно-екологічної безпеки розкрито у роботах Б. Винницького, Б. Онищука, С. Підгаєця, П. Сегварі, О. Шумської [3 – 5]. Однак задля системності розв'язання досліджуваних проблеми та активізації процесів з управління просторовим розвитком нагальним для України є опрацювання методологічних основ формування саме механізму інституціоналізації публічно-приватних форм.

Метою статті є розроблення, у відповідності до завдань, передбачених Програмою «Підтримка розвитку пріоритетних напрямів досліджень» та робочим планом науково-дослідної теми «Публічно-приватні форми забезпечення сталого просторового розвитку України», методологічних засад формування механізму інституціоналізації публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком України та побудова концептуально-аналітичної моделі реалізації його дії в ресурсних обмеженнях.

Виклад основного матеріалу статті. Розроблені й обґрунтовані базові засади реалізації відповідних структурних перетворень, чітка визначеність структури євроінтегративних бізнес-екосистемних механізмів управління сталим просторовим розвитком, розкриті положення дорожньої карти імплементації інноваційних форм публічно-приватного партнерства у систему управління сталим просторовим розвитком держави, дозволяють: а) підготувати відповідний постадійний алгоритм забезпечення сталого просторового розвитку у разі ущільнення взаємозв'язку та взаємодії публічного сектору і влади з метою вирішення нагальних питань у цій площині; б) запропонувати інституціональну основу (формати, форми, правила, інститути) сучасних публічно-приватних форм забезпечення сталого просторового розвитку; в) сформувати архітектуру інституціонального забезпечення публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком із визначенням цільових функцій реалізації дії за базовими його підсистемами і, надалі, розробити єдину систему державного моніторингу результативності управління з обчисленням витрат на її запровадження у практику господарювання та функціонування.

Зазначене стає можливим лише у разі комплексного використання положень проективного підходу, інституціоналізації природно-ресурсних відносин, капіталізації природних ресурсів, сек'юритизації природних активів, платформних взаємодій влади і бізнесу та бізнес-екосистемного підходу при опрацюванні організаційно-економічних та кваліметричних процедур і алгоритмів. Щодо розбудови адекватної реальним процесам системи інституціонального забезпечення публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком, то у цій розробці слід передбачити, за кожним із трьох етапів введення і переформатування змістовності ППП

(деконцентрації, деволуції, дівестиції), розробку відповідного типу підмеханізмів та важелів і регуляторів інституціонального забезпечення ППП. При цьому, відповідно, для побудови загального механізму інституціонального забезпечення публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком (МІЗ_{ППФ}^{УСПР}) слід визначити відповідального виконавця (суб'єкта) за різними рівнями управління *партнерськими відносинами і взаємодією* (ПВВ). У цьому зв'язку, на особливу увагу заслуговують методи і процедури, за використання яких стає можливим вирішення науково-прикладної проблеми з оцінювання-прогнозування результативності реалізації дії самого МІЗ_{ППФ}^{УСПР} і, відповідно, проведення системного аналізу й дослідження діяльності у зазначеній сфері, загалом.

Так, обґрунтовуючи показники результативності МІЗ_{ППФ}^{УСПР}, попередньо дослідниками [6 – 8] було встановлено перелік потенційно-факторних детермінант – тобто, враховано найвагоміші фактори, які впливають на результативність реалізації діяльності у сфері публічно-приватного партнерства та управління партнерськими відносинами і взаємодією. А результативність реалізації дії (міру досягнення цілі) самого новоствореного МІЗ_{ППФ}^{УСПР}, на авторське переконання, слід розглядати з таких двох позицій (див. таблицю): а) *які етапи і, у їхній відповідності, стадії в їхніх межах, які забезпечать розбудову та реалізацію дії новоствореного МІЗ_{ППФ}^{УСПР}*; б) *які заходи, способи та регулятори формування і удосконалення МІЗ_{ППФ}^{УСПР} слід використовувати за кожним із трьох етапів інституціонального забезпечення публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком України*.

Поряд із цим, слід признати, що контролюванню та моніторингу підлягають і такі аспекти, як: 1) ефективність підтримки необхідних показників функціонування публічно-приватних форм окремих партнерських структур в системі просторового управління (ефективність поточна) репрезентована як у розріз окремих партнерів, так і новоствореної багаторівневої партнерської мережі в цілому; 2) ефективність зростання/ розвитку, підтримання високого рівня результативності та конкурентоспроможності (ефективність перспективна) може змінюватися, якщо виявляються і використовуються для економіко-статистичного та організаційного аналізу фактори, які впливають на: а) результативність реалізації певного типу стратегії управління партнерськими відносинами і взаємодією; б) здатність до стійкості функціонування структур різного рівня до оновлення – у розріз окремих партнерів та партнерської мережі загалом.

У відповідності до вказаного, надзвичайно важливим при забезпеченні результативності реалізації дії механізму інституціонального забезпечення публічно-приватних форм управління сталим про-

Реалізація дії механізму інституціонального забезпечення публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком України і способи його удосконалення*

Стадії розбудови та реалізації дії	Заходи, способи та регулятори формування і удосконалення МІЗ _{ппф} ^{УСПР} за кожним із трьох етапів інституціонального забезпечення публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком	
1	2	
1. Етап деконцентрації		
1. Стадія концептуального та інформаційно-методичного забезпечення	1.1	Формування робочої групи, яка буде опікуватися проблемами: реорганізації (удосконалення) сучасної системи управління ППП; визначення вимог і обґрунтування критеріїв щодо результативності управління партнерськими відносинами і взаємодією в системі просторового управління природно-ресурсними активами
	1.2	Визначення домінант сучасної стратегії розвитку національних, регіональних, місцевих і корпоративних структур, уточнення змістовності політики у площині забезпечення їх конкурентоспроможності за наслідками ущільнення партнерських відносин і взаємодії в системі управління сталим просторовим розвитком
	1.3	Збір та обробка інформації про: фінансовий стан усіх структур, інкорпорованих до сучасної системи управління сталим просторовим розвитком; систему просторового управління України; ринкове положення усіх елементів і підсистем природокористування; інноваційний потенціал як національних, так корпоративних партнерів і органів місцевої влади; існуючу систему партнерських відносин між суб'єктами управління сталим просторовим розвитком
	1.4	Формування системи відносних показників задля системного й поглибленого аналізу на основі удосконаленої багаторівневої системи оцінювання-прогнозування вимірів стійкості та надійності ППП, а також результативності управління ним за урахування масштабів потенціалу сталого розвитку, загалом, і природно-ресурсних активів кожної місцевості, зокрема
	1.5	Розроблення, удосконалення та уточнення методичних підходів задля оцінювання-прогнозування результативності управління публічно-приватними формами в системі просторового розвитку держави
2. Стадія – діагностики, адаптації публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком до вимог та інтересів усіх учасників ППП	2.1	Аналіз існуючих систем управління: просторовим розвитком і ППП; структурно-функціональними зв'язками між учасниками партнерських відносин, їх фінансові показники; ринковою ситуацією у сфері використання й освоєння природно-ресурсних активів
	2.2	Прийняття рішення про реорганізацію системи управління корпоративних структур із урахуванням партнерських відносин та підвищення рівня задоволення інтересів учасників корпоративних відносин
	2.3	Розробка плану проведення робіт та складання кошторису
	2.4	Адаптація системи партнерсько-корпоративних відносин із цілями партнерів та споживачів
	2.5	Удосконалення комплексу заходів, способів і важелів впливу на рівень результативності управління публічно-приватним партнерством
2. Етап деволуції		
3. Розробка і добір системи засобів, способів та інструментарію, орієнтованих на підвищення результативності управління сталим просторовим розвитком і рівня задоволення партнерів (за ущільненням відносин і взаємодією)	3.1	Підготовка, розроблення і затвердження стандартів системи якості у сфері управління публічно-приватним партнерством
	3.2	Підготовка, розробка і затвердження посадових інструкцій співробітників, зайнятих у забезпеченні публічно-приватного партнерства та які опікуються проблемами ущільнення взаємовідносин у цій сфері
	3.3	Апробація і адаптація елементів (процедур і регуляторів) управління публічно-приватним партнерством у взаємодії з системою управління партнерів (різного рівня), які опікуються питаннями управління сталим просторовим розвитком, орієнтованих на підвищення результативності та підтримку рівня задоволення усіх учасників партнерських відносин у сфері управління сталим просторовим розвитком
	3.4	Внесення змін і уточнення змістовності угод про публічно-приватне партнерство та інших документів
	3.5	Підготовка та затвердження наказів, нормативів та розпоряджень про порядок функціонування системи управління ППП задля цілеспрямованого діяльності щодо підвищення результативності управління сталим просторовим розвитком держави та її регіонів

1	2	
3. Етап дієвості		
4. Активізація партнерських відносин і взаємодії за рахунок введення у практику трьохрівневої структури МІЗ _{ППФ} ^{УСПР} з використанням авторського стратегічного інструментарію	4.1	Перманентна фінансова, організаційно-технічна, методична підготовка до впровадження й удосконалення нових форм і механізмів управління ППП за наслідками ущільнення партнерських відносин і взаємодії
	4.2	Реалізація дії механізму інституціонального забезпечення публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком України та способів і удосконалених процедур із ущільнення партнерських відносин і взаємодії
	4.3	Моніторинг результативності функціонування механізму інституціонального забезпечення публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком України
	4.4	Проведення поточних робіт та усунення невідповідностей вимогам функціонування механізму інституціонального забезпечення публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком України
	4.5	Обґрунтування / уточнення вимог до результативності функціонування механізму інституціонального забезпечення публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком України та розроблення стратегічного набору платформної стратегії управління

* Тут і надалі. Розроблено, розкрито та систематизовано автором.

просторовим розвитком є обґрунтування та делегування (за його детермінантами) відповідальності за виконання кожного з трьох етапів його розбудови і запровадження у практику (з постановкою завдань для конкретних виконавців та алгоритмами щодо їх реалізації). Саме, обґрунтування платформних підходів до управління сталим просторовим розвитком держави та її регіонів, а також щодо формування відповідного типу механізму й забезпечує отримання поставлених результатів. Адже, за їхнього використання можна уникнути дублювання функцій та обґрунтовувати якісні управлінські рішення щодо формування відповідного типу стратегії управління для раціоналізації освоєння і використання природно-ресурсного активу, підвищення конкурентоспроможності національної економіки в ресурсних обмеженнях за рахунок зростання ефективності функціонування партнерських мереж. Тож, розглядаючи механізм інституціонального забезпечення публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком України як складову забезпечення дієвості загальної системи управління національним господарством та враховуючи стадії його розроблення і запровадження за кожним із трьох етапів впровадження *публічно-приватного партнерства* (ППП) (див. таблицю), пропонуємо узагальнений формат МІЗ_{ППФ}^{УСПР} і надалі формалізувати концептуально-аналітичну його модель.

Враховуючи, що те, що основними видами підмеханізмів у межах новоствореного механізму інституціонального забезпечення публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком можуть виступати системоутворюючі важелі та регулятори різної природи, то пропонуємо до їхнього складу залучити: організаційні, фінансово-економічні, структурні, організації управління, технічні, адміністративні та інформаційні. Оскільки, принципи формування та реалізації дії ППП у системі управління сталим просторовим розвитком детально

розкриті та обґрунтовані у роботах [9; 10], то з метою розроблення концептуально-аналітичної моделі механізму інституціонального забезпечення публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком (як вимагається положеннями платформного підходу до формалізації), зосередимо увагу на визначенні завдань управління, методів, форм та інструментів, рівнях інституціонального забезпечення та необхідних ресурсах.

Відтак, МІЗ_{ППФ}^{УСПР} сприймається автором як сукупність організаційних, фінансових, економічних та техніко-технологічних важелів і регуляторів, які здійснюють вплив і забезпечують коригування публічно-приватного партнерства в системі сталого просторового розвитку, що сприятиме раціоналізації освоєння природно-ресурсного активу та посиленню конкурентних переваг партнерської мережі. Поряд із цим, функціонування МІЗ_{ППФ}^{УСПР} має і повинен мати декілька площин реалізації дії. А, саме: а) стратегічну, спрямовану на передбачення змін зовнішнього і внутрішнього середовища як господарювання партнерської мережі, так і потенціалу сталого розвитку, загалом, і системи управління сталим просторовим розвитком, зокрема (вказане полягає у здатності завчасного виявлення загроз зовнішнього середовища та ризиків у внутрішньому, і адаптації до них при перманентному уточненні функцій та структури МІЗ_{ППФ}^{УСПР} на стратегічний період); б) оперативну: забезпечує підтримання оптимальних параметрів функціонування МІЗ_{ППФ}^{УСПР} та гнучке реагування на відхилення, а також і достатність рівня конкурентоспроможності партнерської мережі (обумовлене імовірною трансформацією останньої). Звертаючи увагу на особливості реалізації дії механізму інституціонального забезпечення публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком, доцільно сформувані рівні МІЗ_{ППФ}^{УСПР} за складністю у відповідності до етапів впровадження ППП. Звідси, можна і формалізувати

його концептуально-аналітичну просторову схему. Механізм інституціонального забезпечення публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком є комплексною системою, що складається із підсистем забезпечення, функціональної та цільової, які містять певну сукупність організаційних, техніко-технологічних, фінансових та економічних важелів, які впливають на управління сталим просторовим розвитком держави та її регіонів задля: підвищення результативності й ефективності управління сталим просторовим розвитком; раціоналізації освоєння природно-ресурсного активу; отримання конкурентних переваг партнерської мережі у ресурсних обмеженнях.

Зважаючи на те, що економічні закони та принципи управління реалізуються через розроблення й удосконалення організаційних структур, то реалізація дії новоствореного механізму інституціонального забезпечення публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком забезпечить їх

свідоме і комплексне використання. То у структурі МІЗ_{ППФ}^{УСПР} автором виділено три підсистеми (цільову, функціональну та забезпечення), функціонування яких повинно бути забезпечено за чотирма стадіями реалізації організаційно-економічних процедур в межах визначених автором трьох етапів впровадження ППП (рис. 1). Однак слід вказати і на те, що елементи кожної з трьох підсистем є взаємопов'язаними і взаємозалежними у замкненому циклі реалізації ключових завдань, що й забезпечить перманентне удосконалення їхньої змістовності та цільових функціоналів кожної з підсистем, що відповідає вимогам платформної інтерпретації ППП. Схематично процеси реалізації дії МІЗ_{ППФ}^{УСПР}, а надалі й генерування процесів трансформації певного підмеханізму (підсистеми) за трьома етапами впровадження в Україні удосконаленого формату ППП, можна репрезентувати у вигляді замкненої схеми взаємозалежності та взаємозв'язку між стадіями розбудови та реалізації дії МІЗ_{ППФ}^{УСПР}.

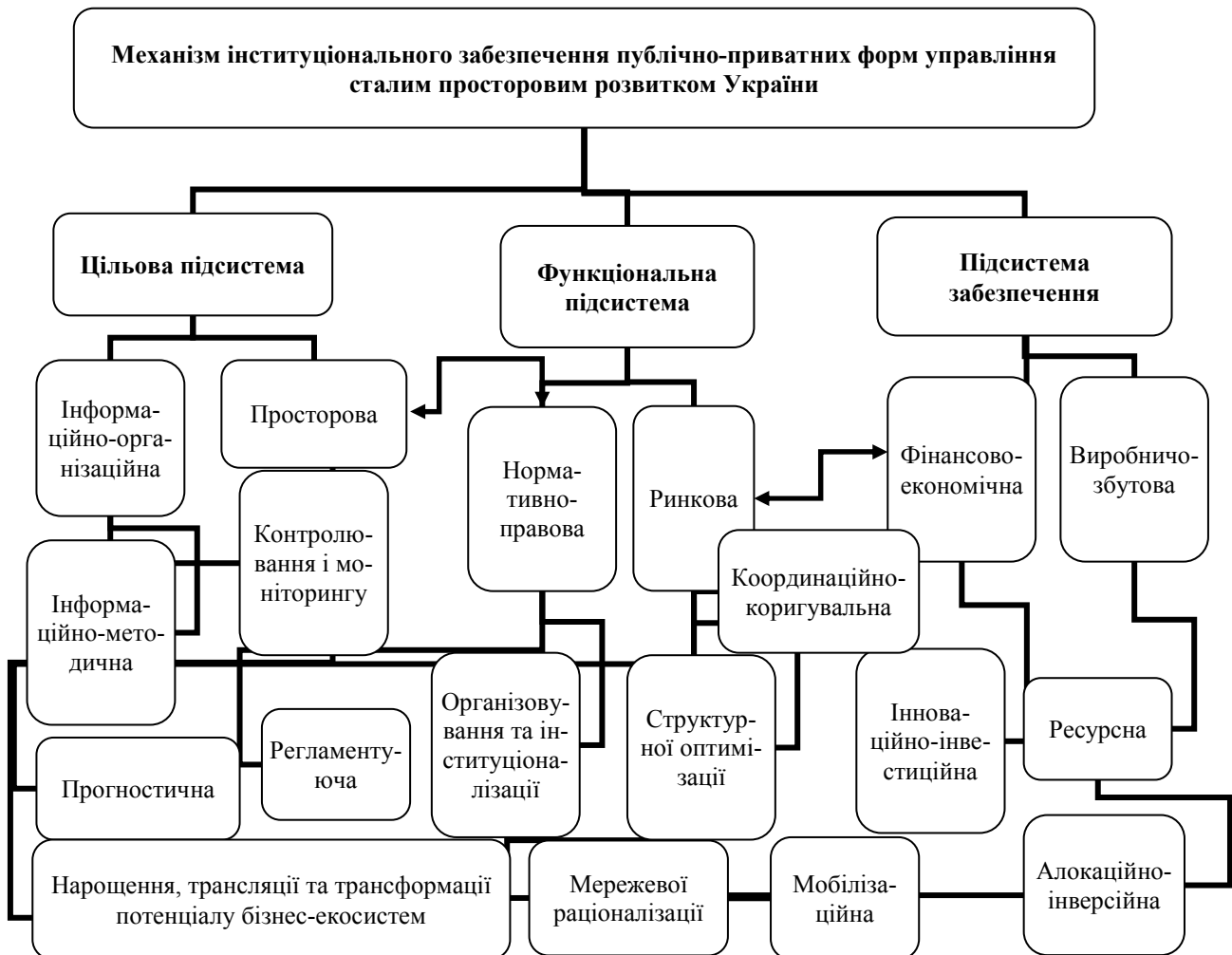

Рис. 1. Загальна система реалізації дії механізму інституціонального забезпечення публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком у складі з трьох ключових його підсистем

Слід вказати, що цільова підсистема, функціонувала якої передбачають інформаційно-організаційну діяльність (див. рис. 1) має забезпечувати взаємну узгодженість усіх ланок $МІЗ_{ПФ}^{УСПР}$, у тому числі, і з визначення функцій, завдань, цілей тощо для функціональної підсистеми та підсистеми забезпечення, що, за результатами їх дії, дозволяє узгодити національні, регіональні, колективні та індивідуальні інтереси усіх учасників партнерських мереж. У цій площині, на особливу увагу заслуговує дослідження фінансово-економічних, виробничо-збутових і моніторингових засад функціонування підсистеми забезпечення. Так, аналіз складових фінансово-економічної підсистеми (див. рис. 1) означеного механізму дає змогу виділити певну сукупність елементів цільового управління *публічно-приватними партнерськими відносинами* (ПППВ), які і забезпечуватимуть реалізацію дії $МІЗ_{ПФ}^{УСПР}$ повною мірою. З цього, варто вказати і на можливість формування дієвих вертикальних і горизонтальних зв'язків між учасниками PPPB, елементами організаційної структури $МІЗ_{ПФ}^{УСПР}$ із виробничо-збутовими та фінансово-економічними елементами підсистеми забезпечення і, надалі, з функціональними департаментами певної партнерської мережі та підрозділами окремих партнерів. До цього, імовірно є встановлення та забезпечення результативності функціонування PPPB у сфері природокористування між партнерами різних форм власності й елементами їхньої галузевої, організаційної та комунікаційної структур управління. І, як наслідок, можливим стає розв'язання двох надзвичайно важливих завдань. А саме: а) формування об'єктивних мотиваційних важелів та регуляторів задля узгодження усіх елементів загального $МІЗ_{ПФ}^{УСПР}$; б) організаційно-адміністративне та інформаційно-методичне забезпечення реалізації дії усіх системоутворюючих важелів і регуляторів у взаємозв'язку і взаємодії між елементами $МІЗ_{ПФ}^{УСПР}$ із метою генерування системних ознак та нарощення рівня синергетичного ефекту внаслідок централізації управління. Поряд із цим, визнаємо:

оскільки, структурні елементи (підсистеми) $МІЗ_{ПФ}^{УСПР}$ не є відокремленими одиницями, то між ними (див. рис. 1) та логічно-послідовним процесом управління природно-ресурсними активами в системі сталого розвитку і, відповідно, процесами впровадження та реалізації PPPB у цій площині, необхідно: а) встановлювати та підтримувати постійний алармовий зв'язок як інформаційний, так і комунікативний; б) усувати інверсійні порушення; в) уточнювати цільові функції усіх трьох підмеханізмів. Звідси, цілеспрямоване та погоджене функціонування усіх трьох підсистем $МІЗ_{ПФ}^{УСПР}$ потребує введення у практику управління сталим просторовим розвитком і специфічного підмеханізму (підсистеми) PPPB. За цими результатами вбачаємо за доцільне запропонувати наступні принципи побудови

та функціонування підсистем $МІЗ_{ПФ}^{УСПР}$ як частини процесу управління просторовим розвитком (рис. 2).

Відтак, як автором визнано вище, функціонування $МІЗ_{ПФ}^{УСПР}$ піддається впливу сукупності факторів у межах системи управління сталим просторовим розвитком (як внутрішнього, так і зовнішнього середовища). З огляду на вказане, усі три (відповідно, і залучена до вказаних процесів специфічна – тобто, додаткова четверта підсистема – публічно-приватних партнерських відносин) підмеханізми $МІЗ_{ПФ}^{УСПР}$ (див. рис. 1), виходячи з своїх цільових / основних завдань функціонування щодо розвитку публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком держави, вимагають аналітичних рішень, за якими буде виявлено (здійснено добір) найкращих (найбільш стійких і надійних) форм реалізації PPPB саме у цій сфері (управління сталим просторовим розвитком) у ресурсних обмеженнях. Тож, вказане потребуватиме: систематизації чинників, які впливають на ефективність і результативність реалізації дії $МІЗ_{ПФ}^{УСПР}$; забезпечення об'єктивності оцінок для побудови прогнозу базових показників-індикаторів, що характеризують ефективність PPPB; перевірки на адекватність реальним процесам створених партнерських мереж і їхніх конкурентних переваг. Тому, на першому етапі формування пропонованого $МІЗ_{ПФ}^{УСПР}$ слід формалізувати процеси реалізації дії цього системоутворюючого регулятора, що у цілому має інформаційно-методичну спрямованість, і встановити регламент для його функціонування із чітким визначенням завдань (стандартизація діяльності) для суб'єктів, які опікуватимуться питаннями управління сталим просторовим розвитком. Останні ж, відповідно до поставлених задач у сфері освоєння природно-ресурсного активу регіону чи держави (рис. 3), мають контролювати не лише діяльність свого партнера за проектом, а й певної партнерської мережі (ПМ) загалом. Звідси, запропонований $МІЗ_{ПФ}^{УСПР}$ і визначатиме стратегічність діяльності певної організованих партнерських мереж, сформованих з метою розвитку публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком України, ініціюючи вказане за результатами запровадження у практику відповідного типу платформної стратегії.

При цьому, організаційно-управлінський, техніко-технологічний, фінансовий, економічний, соціальний, екологічний, ресурсний, іміджевий, маркетинговий та інші види ефектів (тобто, генерування синергетичного за результатами їх освоєння) має бути скоординовано. З цього, вважаємо, що можна здійснити формалізацію концептуально-аналітичної моделі реалізації дії $МІЗ_{ПФ}^{УСПР}$ у вигляді формули (1), яку побудовано за використання, приведеної на рис. 1 і 2, його структури, репрезентованої з урахуванням взаємозв'язків і взаємозалежностей, приведених вище.

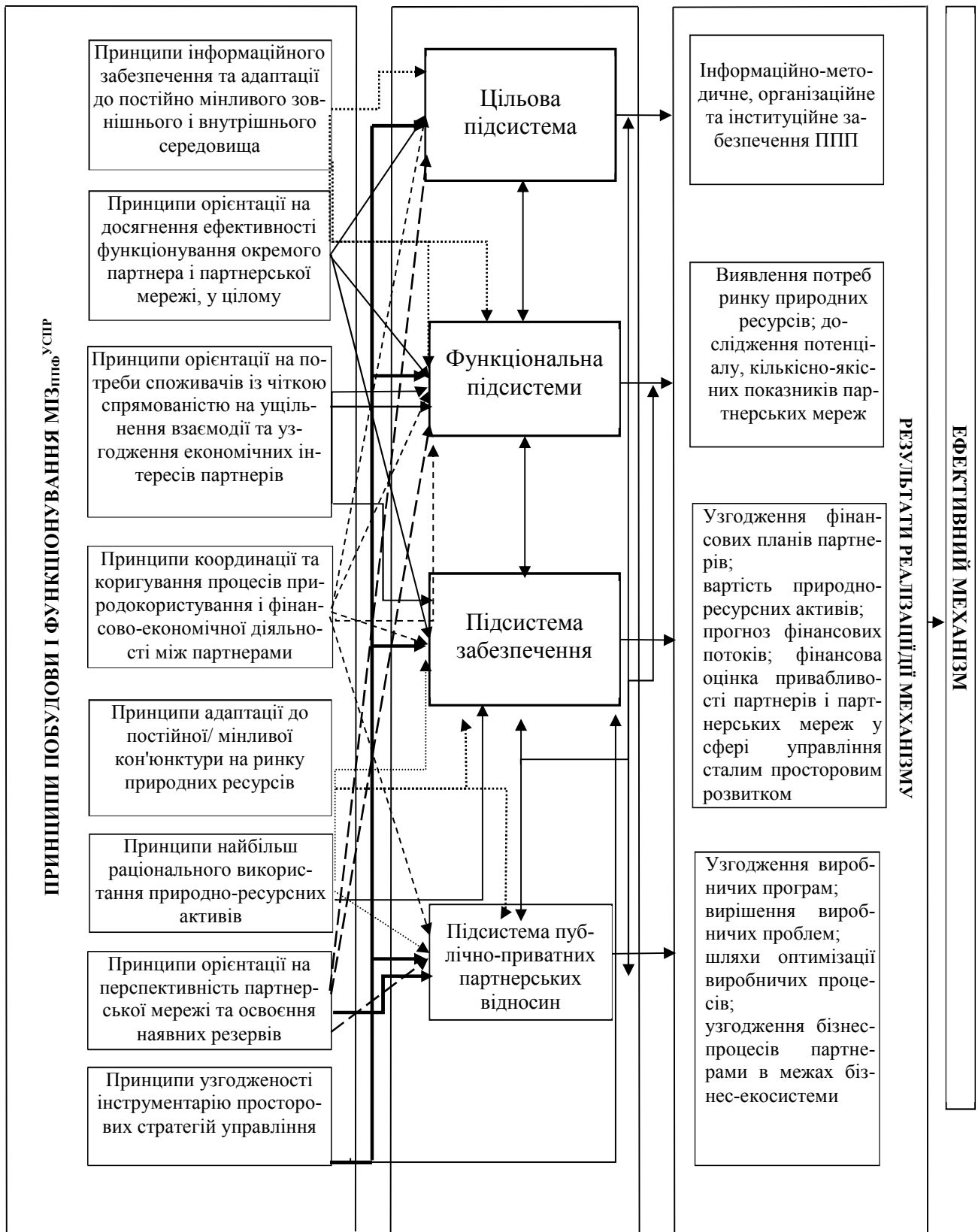

Рис. 2. Принципи побудови та реалізації дії механізму інституціонального забезпечення публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком

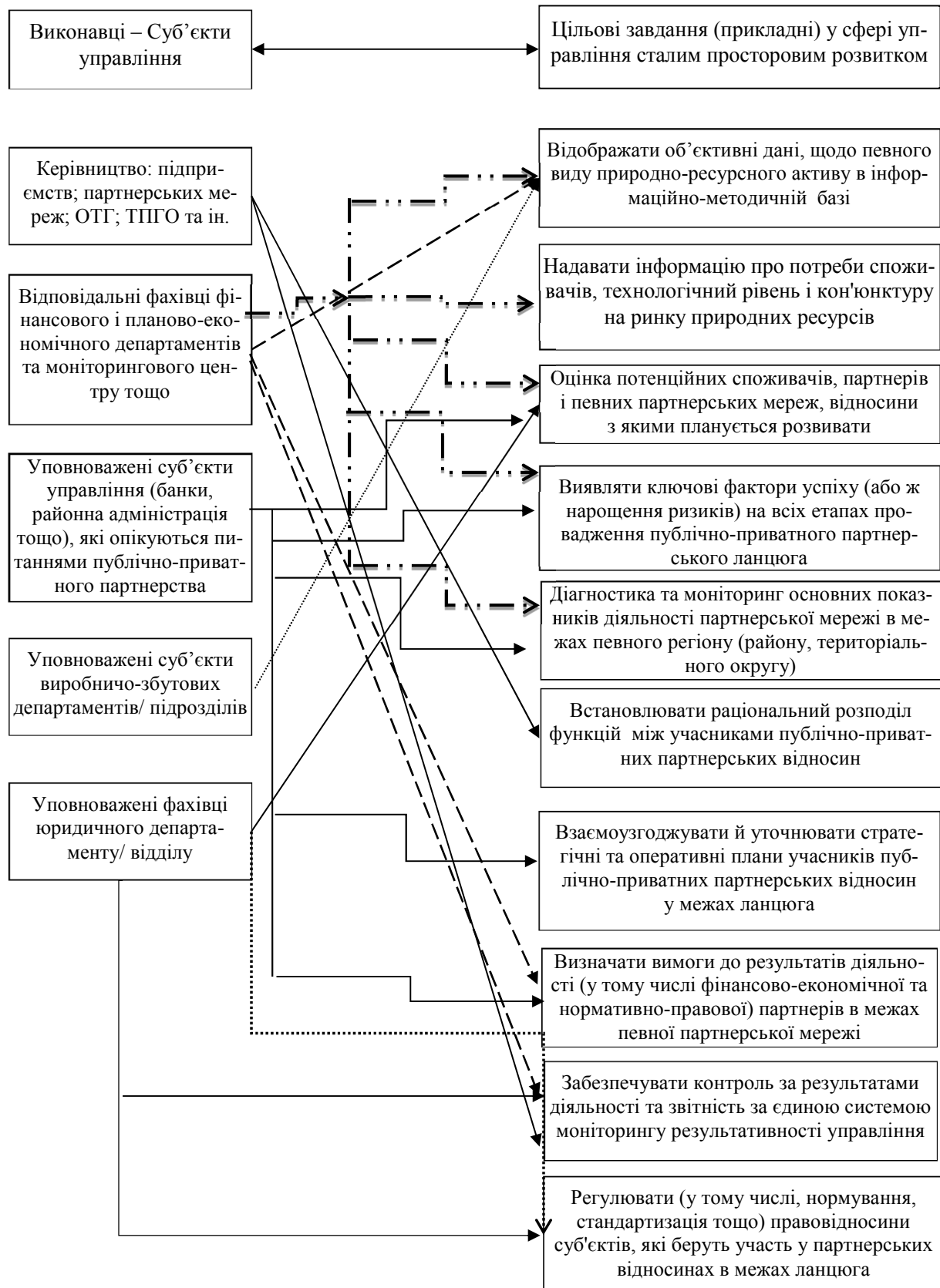

Рис. 3. Схема закріплення відповідальності суб’єктів у відповідності до цільових функціоналів механізму інституціонального забезпечення публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком

$$\begin{aligned}
 & \text{МІЗ}_{\text{ППФ}}^{\text{УСПР}} = \text{МІЗ}_{\text{ППФ}}^{\text{УСПР}} \in \text{С}_{\text{УСПР}} = \text{МІЗ}_{\text{ППФ}}^{\text{4 підс}} \cap \text{С}_{\text{УСПР}} = \\
 & = \text{СФК}_{\text{В/Р}}^4 \subseteq \text{В}_{\text{ППП}} \forall n \in \text{Е}_3 \cup \left\{ \text{R}_{\text{аларм}} \cup \left\{ \text{З} \left| \text{Р} \left(\text{З}_{\text{ППП}}^{\text{УСПР}} \right) \right\} \right\} \right\} \cap \text{СІ}_{\text{С-0}}^{\text{ПТ}} \rightarrow \text{F}_4^{\wedge} \\
 & \left| \text{ПСР} \subseteq \text{ПСР}_{\text{рес}} \cup \text{ПСР}_{\text{рез}} \cup \text{М}_{\text{ПСР}} \right|
 \end{aligned} \tag{1}$$

Де змістовність формалізації концептуально-аналітичної моделі:

$\text{МІЗ}_{\text{ППФ}}^{\text{УСПР}}$ – механізм інституціонального забезпечення публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком, який належить (\in) $\text{С}_{\text{УСПР}}$ – загальній системі управління сталим просторовим розвитком. При цьому, $\text{МІЗ}_{\text{ППФ}}^{\text{УСПР}}$ – є елементом (\cap) множини в межах загальної системи управління ($\text{С}_{\text{УСПР}}$). До складу механізму включено чотири базові підсистеми: цільова, функціональна, забезпечення та специфічна підсистема – публічно-приватних партнерських відносин. Крім цього, одночасно, кожна з чотирьох підсистем $\text{МІЗ}_{\text{ППФ}}^{\text{УСПР}}$ (тобто, $\text{МІЗ}_{\text{ППФ}}^{\text{4 підс}}$) є також елементом $\text{С}_{\text{УСПР}}$, що і забезпечує, у замкненому циклі виконання ними власних специфічних завдань, результативність реалізації дії $\text{МІЗ}_{\text{ППФ}}^{\text{УСПР}}$ та функціонування загальної системи управління сталим просторовим розвитком і, відповідно, досягнення визначених цілей у сфері раціоналізації освоєння природно-ресурсного активу;

$\text{СФК}_{\text{В/Р}}^4$ – мережева структурно-функціональна конструкція авторського $\text{МІЗ}_{\text{ППФ}}^{\text{УСПР}}$, що складається з певної сукупності різної природи системоутворюючих важелів і регуляторів, інкорпорованих до чотирьох його підсистем (цільової, функціональної, забезпечення, публічно-приватних партнерських відносин). При цьому, кожна із визначених та ідентифікованих в межах $\text{МІЗ}_{\text{ППФ}}^{\text{УСПР}}$ підсистем – є власною підмножиною, що включає обмежену кількість важелів цілеорієнтованого впливу на ППП ($\text{В}_{\text{ППП}}$), що реалізуються в межах трьох етапів ($\forall n \in \text{Е}_3$) впровадження публічно-приватного партнерства (деконцентрації, деволуції, дівестиції). Засвідчимо й наступне: поєднання вказаних важелів та їхній замкнений зворотній зв'язок ($\{\text{R}_{\text{аларм}}\}$), що відновлюється за наслідками обґрунтування й прийняття управлінських (стратегічних і оперативних) рішень щодо визначених корелянтами об'єктів докладання зусиль із впровадження публічно-приватного партнерства ($\{\text{З} \left| \text{Р} \left(\text{З}_{\text{ППП}}^{\text{УСПР}} \right) \right\}$) у сфері управління сталим просторовим розвитком, забезпечується реалізацією на практиці специфічного (стратегічного й оперативного) інструментарію платформного типу ($\text{СІ}_{\text{С-0}}^{\text{ПТ}}$). А останній визначено та розмежовано автором статті (для забезпечення результатів за кожним напрямом використання природно-ресурсного активу) за інкорпорованими до платформної стратегії чотирма видами стратегії управління

(тобто об'єктним, програмним, цільовим, системним). Признаємо, що комбінація останніх щодо освоєння, трансляції, трансформації та використання як певних видів природно-ресурсного активу, так і потенціалу сталого розвитку (ПСР)¹, загалом, шляхом поглиблення розвитку публічно-приватного партнерства дозволить учасникам партнерських відносин забезпечити ефективність при раціоналізації використання природно-ресурсного капіталу держави та її регіонів.

Відтак, у формулі (1) формалізовано концептуально-аналітичну модель реалізації дії механізму інституціонального забезпечення публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком, яка відтворює функції усіх елементів, компонент та цільових функціоналів $\text{МІЗ}_{\text{ППФ}}^{\text{УСПР}}$ підчас забезпечення синхронного перебігу інституціональних, організаційних, фінансово-економічних, виробничо-господарських, техніко-технологічних, екологічних, системно-універсальних і бізнес процесів у межах загальної мережевої партнерської конструкції із інтенсифікації та раціоналізації обміну-перерозподілу різних за природних ресурсів, резервів і можливостей з метою досягнення результативності управління сталим просторовим розвитком України та її регіонів.

Висновки. У статті методологічно узагальнено та запропоновано нове вирішення важливої науково-прикладної та національно-господарської проблеми щодо інституціонального забезпечення публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком України, розкритих на базі сучасної парадигми пізнання характеру, динаміки багатоконцентних систем із доведенням до практичної реалізації платформної стратегії управління сталим просторовим розвитком на основі економіко-платформного концепту його забезпечення. При цьому: подані нові науково обґрунтовані розробки щодо вирішення проблем інституціоналізації публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком; розкриті методичні та прикладні аспекти підвищення результативності управління у цій сфері з використанням механізму інституціоналізації публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком, організаційно-економічного та моніторингового інструментарію, які визначені відповідно до розробленої автором концептуально-аналітичної моделі механізму.

Загалом, розроблено та обґрунтовано структуру, зміст, а також визначено функції й етапи формування сучасного механізму інституціонального

¹ $\text{ПСР}_{\text{рес}} \cup \text{ПСР}_{\text{рез}} \cup \text{М}_{\text{ПСР}}$ – потенціал сталого розвитку у складі – ресурсів, резервів і можливостей.

забезпечення публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком. До складу останнього включено чотири ключові підсистеми (цільова, функціональна, забезпечення та публічно-приватних партнерських відносин), функціонали яких забезпечують синхронний перебіг параболічних подій із інтенсифікації процесів освоєння, обміну-перерозподілу, трансформації та трансляції природно-ресурсних активів України та її регіонів із метою досягнення бажаного рівня результативності управління у визначеній сфері діяльності. Досягнення поставлених завдань убезпечено шляхом: а) конституювання складноорганізованої інституціональної системи управління сталим просторовим розвитком держави та її регіонів; б) імплементації концепту економіко-платформного підходу до забезпечення сталого просторового розвитку; в) становлення просторової стратегії (платформного типу) еволюції мета простору сучасної України; г) убезпечення замкненості циклів і режимів провадження публічно-приватних партнерських відносин у межах ланцюга; д) експрес-регулювання, алармового реагування, об'єктно-цільового узгодження характеру і динаміки бізнес-процесів між партнерами в межах певної бізнес-екосистеми; ж) безперервності процесів організування, діагностики та моніторингу результатів реалізації публічно-приватних партнерських відносин в межах певної території.

При цьому, побудовано концептуально-аналітичну модель новоствореного механізму інституціонального забезпечення публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком. За її форматом передбачено перманентне удосконалення структури механізму та його змістовності, уточнення функцій кожної з чотирьох підсистем впродовж реалізації трьох етапів впровадження публічно-приватного партнерства в Україні. Зазначене дозволило виокремити і сформувати базові системоутворюючі регулятори, які мають бути зосередженими в його чотирьох підсистемах (цільовій, функціональній, забезпечення та публічно-приватних партнерських відносин) та забезпечувати в мережевій структурно-функціональній конструкції: а) замкнений зворотній зв'язок між стратегічними і оперативними управлінськими рішеннями щодо об'єктів докладання зусиль у сфері публічно-приватного партнерства та результатами управління сталим просторовим розвитком; б) раціоналізацію освоєння природно-ресурсного активу шляхом поглиблення розвитку публічно-приватних форм організації взаємодії; в) результативність управління природно-ресурсним потенціалом в регіонах, досягнену за наслідками реалізації платформної стратегії управління, до якої інкорпоровано чотири види підстратегій, розроблених за використання об'єктного, цільового, програмного та системного підходів.

Література

1. **Хвесик М. А., Голян В. А., Іртішева І. О., Левковська Л. В. та ін.** Основні тенденції використання природно-ресурсного потенціалу в національному господарстві та оцінка джерел фінансового забезпечення його відтворення: монографія / Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України». Київ: ДУ ІЕПСР НАН України, 2016. 124 с. 2. **Алимов О. М., Амоша О. І., Лібанова Е. М., Хвесик М. А. та ін.** Соціально-економічний потенціал сталого розвитку України та її регіонів: вектори реального поступу: нац. доп. / Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України». Київ: ДУ ІЕПСР НАН України, 2017. 865 с. 3. **Винницький Б., Лендзел М., Онищук Б., Сегварі П.** Досвід та перспективи впровадження державно-приватних партнерств в Україні та за кордоном. Київ: «К.І.С.», 2008. 146 с. URL: http://regionet.org.ua/files/PPP_Report_CIDA_2008_ua.pdf. 4. **Підгаєць С.** Європейський досвід застосування моделей державно-приватного партнерства. *Журнал європейської економіки*. Вересень 2011. Том 10 (№3). С. 291–305. URL: <http://jeej.tneu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/File/480/458>. 5. **Шумська О.** Досвід розвитку публічно-приватного партнерства у провідних країнах світу. URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=2ahUKEwjag_y-yKPdAhVHWSwKHYIMDKkQFjAAegQIAxAC&url=http%3A%2F%2Ffirbis-nbu.gov.ua%2Fcgi-bin%2Ffirbis_nbu%2Fcgiiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF%2Fapdyo_2014_2_38.pdf&usg=AOvVaw0U_NiQxXvtFwJrzgT0DdsT. 6. **Микитенко В. В.** Форми та засоби організації просторового управління природно-ресурсними активами в Україні. *Економіка природокористування і сталий розвиток*. 2018. № 3-4 (22 – 23). С. 87 – 95. 7. **Потенціал сталого розвитку України на шляху реалізації інтеграційного вибору держави: Монографія / О. М. Алимов, І. М. Лицур, І. В. Драган та ін.** Київ: ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України», 2014. 520 с. 8. **Микитенко В. В., Микитенко Д. О.** Формування територіальних природно-господарських округів та переформатування соціально-економічного простору України. *Економічний Вісник Донбасу*. 2018. № 1 (51). С. 31 – 39. 9. **Незалежна** Україна в координатах сталого розвитку: монографія / [І. М. Крейдич, Д. О. Микитенко, Ю. Б. Порохнявий, С. М. Шкарлет, В. Ю. Худолей та ін.]. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Чернівці: ЧНТУ, 2019. 770 с. 10. **Микитенко В. В., Лицур І. М.** Прогнозні можливості формування просторової системи управління природно-ресурсними активами. *Історія народного господарства та економічної думки України: всеукраїнський історико-економічний збірник наукових праць / ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»*. 2018. № 51; Київ: ДУ «ІЕП НАН України», 2018. С. 252 -274.

References

1. Khvesyuk M. A., Holian V. A., Irtysheva I. O., Levkovs'ka L. V. ta in. (2016) Osnovni tendentsii vykorystannia pryrodno-resursnoho potentsi-alu v natsional'nomu hospodarstvi ta otsinka dzherel finansovoho zabezpechennia joho vidtvorennia [The main tendencies of use of natural resource potential in the national economy and estimation of sources of financial provision of its reproduction]. Kyiv, DU IEPSR NAN Ukrainy [in Ukrainian].

2. Alymov, O. M., Amosha, O. I., Libanova, E. M., Khvesyuk, M. A. ta in. (2017) Sotsial'no-ekonomichnyj potentsial staloho rozvytku Ukrainy ta ii rehioniv: vektory real'noho postup: natsional'na dopovid' [Socio-Economic Potential of Sustainable Development of Ukraine and its Regions: the Real-Time Facts: National Report]. Kyiv, DU IEPSR NAN Ukrainy [in Ukrainian].

3. Vynnyts'kyj B., Lend'el M., Onyschuk B., Sehvari P. (2008) Dosvid ta perspektyvy vprovadzhenia derzhavno-pryvatnykh partnerstv v Ukraini ta za kordonom [Experience and prospects of implementation of public-private partnerships in Ukraine and abroad] (n.d.). *regionet.org.ua*. Retrieved from <http://jeej.tneu.edu.ua/index.php/ukjee/article/viewFile/480/458> [in Ukrainian].

4. Pidhaiets' S. (2011) Yevropejs'kyj dosvid zastosu-vannia modelej derzhavno-pryvatnoho partnerstva [European experience in applying public-private partnership models] (n.d.). *jeej.tneu.edu.ua*. Retrieved from <http://jeej.tneu.edu.ua/index.php/ukjee/article/viewFile/480/458> [in Ukrainian].

5. Shums'ka O. Dosvid rozvytku publichno-pryv-atnoho partnerstva u providnykh krainakh svitu [Experience of development of public-private partnership in the leading countries of the worl] (n.d.). *www.google.com*. Retrieved from http://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=2ahUKewjag_y-yKPdAhVHWSwKHYIMDKkQFjAAegQIAxAC&url=http%3A%2F%2Ffirbis-nbu.gov.ua%2Fcgi-bin%2Ffirbis_nbu%2Fcgibirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26121DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF%2Fapdyo_2014_2_38.pdf&usg=AOvVaw0U_NiQxXvtFwJrzgT0DdsT [in Ukrainian].

6. Mykytenko V. V. (2018) Formy ta zasoby orhani-zatsii prostorovoho upravlinnia pryrodno-resursny-my aktyvamy v Ukraini [Forms and means of spatial management of natural resource assets in Ukraine] *Ekonomika pryrodokorystuvannia i stalij rozvytok: naukovyj zhurnal*, 3-4 (22-23), pp. 87 – 95 [in Ukrainian].

7. Alymov, O. M., Lytsur I. M., Drahan, I. V. ta in. (2014). Potentsial staloho rozvytku Ukrainy na shliakhu re-alizatsii intehratsijnoho vyboru derzhavy [Potential of steady development of Ukraine is on the way of realization of integration choice of the state]. Kyiv, DU IEPSR NAN Ukrainy [in Ukrainian].

8. Mykytenko V. V., Mykytenko D. O. (2018) Formuvannia terytorial'nykh pryrodno-hospodars'kykh okruhiv ta pereformatuvannia sotsial'no-ekonomichnoho prostoru Ukrainy [Formation of territorial natural and economic districts and reformatting of the socio-economic

space of Ukraine] *Ekonomichnyj Visnyk Donbasu*, 1 (51), pp. 31 – 39 [in Ukrainian].

9. Krejdych I. M., Mykytenko D. O., Shkarlet S. M., Khudolej V. Yu. ta in. (2019) Nezalezha Ukraina v koordynatakh staloho rozvytku [Independent Ukraine in the coordinates of sustainable development]. Chernihiv, ChNTU [in Ukrainian].

10. Lytsur I. M., Mykytenko V. V. (2018) Prohnozni mozhlyvosti formuvannia prostorovoi systemy upravlinnia pryrodno-resursny-my aktyvamy [Predictable opportunities for forming a spatial management system for natural resource assets]. *Istoriia narodnoho hospodarstva ta ekonomichnoi dumky Ukrainy: vseukrains'kyj istoryko-ekonomichnyj zbirnyk naukovykh prats'*, 51, pp. 252 – 274 [in Ukrainian].

Микитенко В. В. Механізм інституціоналізації публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком України

У статті розроблено та обґрунтовано структуру, зміст, а також визначено функції й етапи формування механізму інституціонального забезпечення публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком. До його складу включено чотири підсистеми (цільова, функціональна, забезпечення та публічно-приватних партнерських відносин), функціонали яких забезпечують синхронний перебіг параболічних подій із інтенсифікації процесів освоєння, обміну-перерозподілу, трансформації та трансляції природно-ресурсних активів.

Побудовано концептуально-аналітичну модель реалізації дії механізму інституціонального забезпечення публічно-приватних форм управління сталим просторовим розвитком, за якою передбачено: перманентне удосконалення його структури, змісту і функцій за трьома етапами впровадження публічно-приватного партнерства; добір та функціонали базових регуляторів, які забезпечують у межах мережевої структурно-функціональної конструкції публічно-приватних партнерських відносин.

Ключові слова: публічно-приватні форми, управління сталим просторовим розвитком, механізм інституціонального забезпечення.

Микитенко В. В. Механизм институционализации публично-частных форм управления устойчивым пространственным развитием Украины

В статье разработаны и раскрыты структура, содержание, а также определены функции и этапы формирования механизма институционального обеспечения публично-частных форм управления устойчивым пространственным развитием. В его состав включены четыре подсистемы (целевая, функциональная, обеспечения и публично-частных партнерских отношений), функционалы которых обеспечивают синхронный ход параболических событий из интенсификации процессов освоения, обмена-перераспределения, трансформации и трансляции природно-ресурсных активов. Разработана концептуально-аналитическая модель реализации механизма институционального обеспечения

публично-частных форм управления устойчивым пространственным развитием, которой предусмотрено: перманентное совершенствование его структуры, содержания и функций за тремя этапами внедрения государственно-частного партнерства; отбор и развитие целевых функционалов базовых регуляторов, обеспечивающих результативность сетевой структурно-функциональной конструкции публично-частных партнерских отношений.

Ключевые слова: публично-частные формы, управление устойчивым пространственным развитием, механизм институционального обеспечения.

Mykytenko V. The mechanism of institutionalization of public-private forms of management is a constant spatial development of Ukraine

The article has developed and substantiated the structure, content, as well as defined the functions and stages of the formation of the mechanism of institutional provision

of public-private forms of management of sustainable spatial development. It consists of four subsystems (target, functional, provision, and public-private partnerships), whose functions are provided by synchronous flow of parabolic events from the intensification of the processes of development, exchange, redistribution, transformation and translation of natural resource assets.

The conceptual and analytical model of implementation of the mechanism of institutional provision of public-private forms of management for sustainable spatial development has been constructed, which provides for: permanent improvement of its structure, content and functions in the three stages of the implementation of public-private partnership; selection and function of the basic regulators, which provide within the framework of the network structural and functional design of public-private partnerships.

Keywords: public-private forms, management of sustainable spatial development, mechanism of institutional support.

Стаття надійшла до редакції 04.04.2019

Прийнято до друку 19.06.2019